

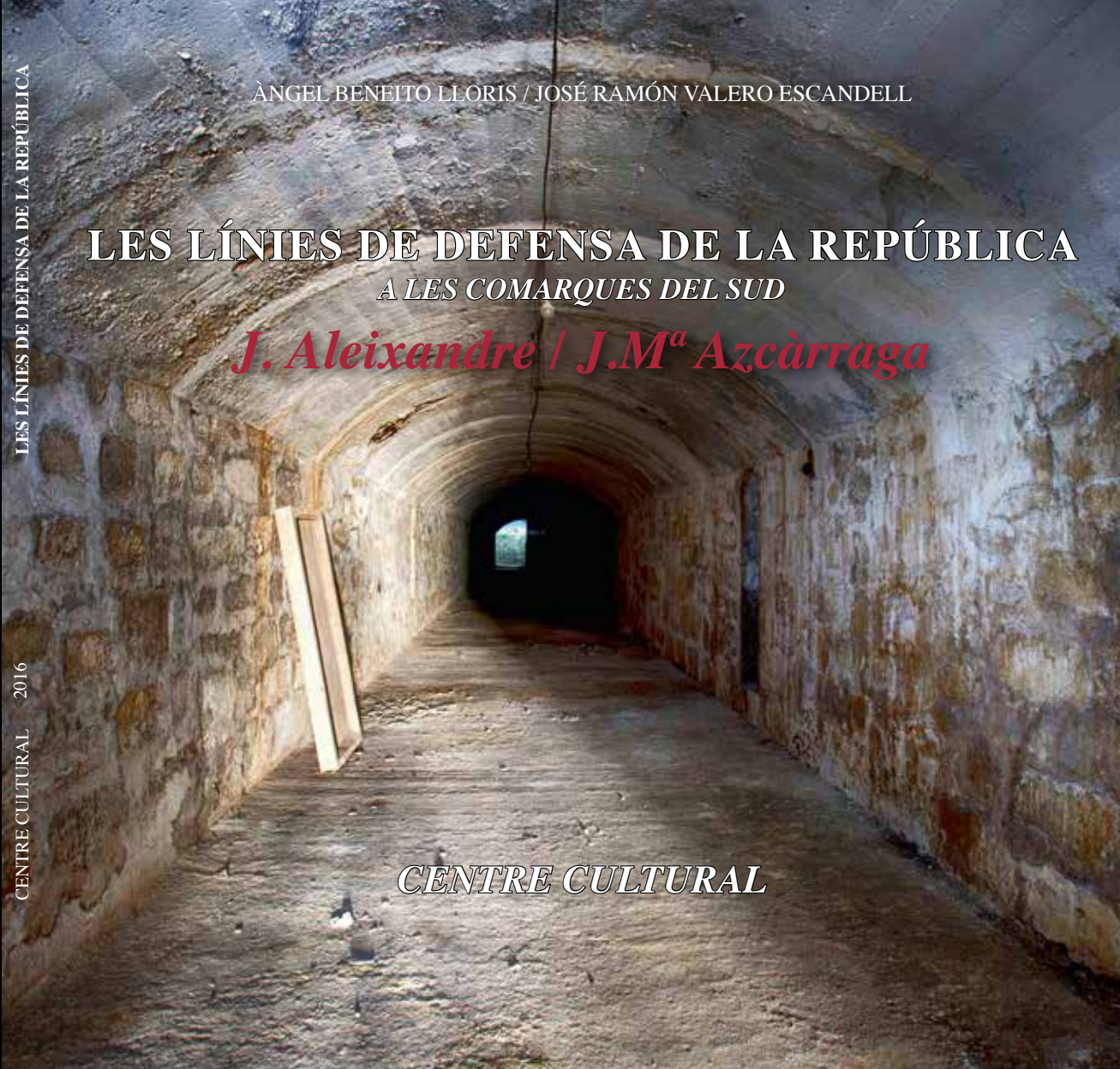
LES LÍNIES DE DEFENSA DE LA REPÚBLICA
A LES COMARQUES DEL SUD

ALCOI 5 OCTUBRE - 25 NOVEMBRE 2016

CENTRE CULTURAL

FOTOGRAFIA:

J. ALEIXANDRE
J. Mª AZCÀRRAGA

ÀNGEL BENEITO LLORIS / JOSÉ RAMÓN VALERO ESCANDELL

LES LÍNIES DE DEFENSA DE LA REPÚBLICA
A LES COMARQUES DEL SUD

J. Aleixandre / J.Mª Azcàrraga

LES LÍNIES DE DEFENSA DE LA REPÚBLICA

2016
CENTRE CULTURAL

CENTRE CULTURAL

LES LÍNIES DE DEFENSA DE LA REPÚBLICA

ÀNGEL BENEITO LLORIS / JOSÉ RAMÓN VALERO ESCANDELL

LES LÍNIES DE DEFENSA DE LA REPÚBLICA
A LES COMARQUES DEL SUD

J. Aleixandre / J.Mª Azcàrraga

2 0 1 6
CENTRE CULTURAL

ÀREA DE CULTURA / AJUNTAMENT D'ALCOI

President: Antoni Francés, Alcalde d'Alcoi
Coordinació: Raul Llopis, Regidor de Cultura

ARTS PLÀSTIQUES

CONSELL ASSESSOR:

Armand Alberola
Enric Balaguer
Manuel Boix
Romà de la Calle
Fernando Castro
Carles Cortés
Daniel Giralt-Miracle
Joan A. Llinares
Tomàs Llorens
Wences Rambla
Isabel-Clara Simó
Vicent M. Vidal

DIRECCIÓ:

Antoni Miró

COMISSARI:

Mateu Gamón

Edita: Ajuntament Alcoi

© Dels autors

© AMB-Disseny

© Ajuntament d'Alcoi

Maquetació: *AMB i AGA*

Correcció lingüística dels textos: Ximo Victoriano

Dipòsit legal: A 549-2016

Gràfiques Alcoi S.L.U.

AJUNTAMENT D'ALCOI

CENTRE CULTURAL
MARIO SILVESTRE
AJUNTAMENT D'ALCOI

CÀTEDRA
ANTONI MIRÓ
D'ART CONTEMPORANI
UNIVERSITAT D'ALACANT

AJUNTAMENT D'ALCOI
AJUNTAMENT D'OTIS

 Sabadell
Fundació

ELS AUTORS CEDEIXEN VOLUNTARIAMENT ELS DRETS DE REPRODUCCIÓ

LES LÍNIES DE DEFENSA DE LA REPÚBLICA A LES COMARQUES DEL SUD

L'inici de la Guerra Civil no solament va representar suposar una espiral de violència inusitada i una transformació de les formes de vida quotidiana de la gent i de les seues relacions interpersonals. També va comportar una transformació física dels espais de vida, especialment dels que residien a les ciutats.

Una gran quantitat d'edificis van ser emprats per a usos ben diferents per als quals havien estat ideats. Així, en quasi tots els municipis, les esglésies van deixar de ser utilitzades per al culte i van passar a ser garatges, magatzems, mercats o allotjament de presos o soldats; moltes de les millors infraestructures d'oci de pobles i ciutats, en la major part de les quals solien gaudir les famílies més benestants, com els casinos o cercles recreatius, van passar a ser seus d'organitzacions obreres, del *Socorro Rojo Internacional* o d'entitats culturals; moltes de les millors masies i finques d'esbarjo, de les grans ciutats i dels petits municipis, es van reconvertir en colònies escolars col·lectives, que van servir per a acollir milers de xiquets que es desplaçaven a les costes mediterrànies per a fugir dels bombardejos de Madrid, de la Màlaga ocupada o de molts altres desastres humanitaris lligats a l'avanç d'un exèrcit *nacional*, els punts forts del qual eren les tropes d'elit italoalemaniques i eixa nombrosa carn de canó i braç del terror que eren els obligats mercenaris marroquins.

En els grans i mitjans entorns fabrils de les nostres comarques del sud valencià, com Alcoi, Elda, Elx, Petrer, Villena o Ibi, la transformació també es va produir en el si de les empreses, especialment en el mode de producció: el sistema capitalista va ser substituït per fórmules de treball lligades a conceptes com la confiscació, la nacionalització, la socialització o la cooperativa. No tan sols això: també es van substituir els productes que elaboraven: així, fàbriques de joguets ara feien munició; fàbriques de sabates de luxe de senyora es van reconvertir per a elaborar calçat militar; moltes factories tèxtils adaptaren la seua producció a les necessitats del front. En alguns casos, sobretot en els mesos finals del conflicte, després de la pèrdua de Catalunya, quan la República es replegava i limitava el seu control al quadrant sud-oriental de la península, ací es van instal·lar fàbriques senceres, amb els seus tècnics i personal més qualificat, com va ser el cas de la *Unión Naval de Levante* o de la *Fábrica Nacional de Moneda y Timbre*.

Durant la dècada dels anys vint i dels primers anys republicans, en moltes ciutats es van viure moments de prosperitat econòmica que generaren un notable desenvolupament urbà, a vegades amb la construcció de noves instal·lacions i infraestructures: ponts, avingudes, noves fàbriques, barriades obreres, col·legis. Però tot va canviar amb l'arribada del conflicte. Quasi totes les construccions datades entre 1936 i 1939 tenen a veure amb el desenvolupament bèl·lic. De Dénia a Oriola, d'Alacant a Villena, les comarques valencianes del sud eren un territori de rereguarda, si per això entenem que estaven allunyades dels fronts de batalla; per això, com hem dit, cap ací van acudir grups escolars, milers de ferits, famílies que fugien de les seues terres. I a aquest nou compromís amb la guerra –el més important que van dur a terme aquestes terres– es van adaptar moltes de les nostres millors edificacions: finques d'esbarjo, cercles recreatius, escoles, convents

No obstant això, el món recorda la guerra d'Espanya com un pròleg de la II Guerra Mundial, en ser en molts aspectes un combat de nou encuny, una guerra moderna. En el conflicte espanyol el món va conèixer el paper devastador que anava a exercir l'aviació en els conflictes bèl·lics. El pes estratègic de l'aviació va començar a estar lligat a la força destructiva que permetia inutilitzar ports, destrossar infraestructures com ponts, dipòsits de combustibles, fàbriques, escometre bloquejos que impediren l'abastiment de material bèl·lic o no. La població civil va començar a ser considerada un objectiu militar; no tan sols es buscava destruir instal·lacions militars, enderrocar els habitatges, inutilitzar les fàbriques i altres infraestructures, sinó molt especialment minar la moral del contrari. Els bombardejos de Barcelona i Guernica van mostrar clar i net una nova imatge de la guerra, que altres accions com el metrallament dels que fugien per la carretera de Màlaga a Almeria ho va confirmar.

A la nostra zona, a les comarques del sud valencià, tal vegada va ser Alacant la ciutat mé castigada per les bombes, especialment en accions com la del 25 de maig de 1938, sobre un mercat abarrotat de gent. Va haver-hi molts altres llocs castigats, en diverses ocasions, com el nucli fabril alcoià o quasi totes les ciutats costaneres. Les comarques valencianes, especialment el litoral i les seues tres ciutats més poblades en aquells moments –València, Alacant i Alcoi–, van ser especialment castigades per l'aviació feixista establerta a Mallorca i ben proveïda des d'Itàlia. Al servei de Franco, davant de la neutralitat cega i irresponsable de les grans potències democràtiques, van poder bombardejar a plaer i moltes vegades tot aquest territori, quasi sempre volant a una altura poc arriscada que els restava precisió i els impedia distingir un objectiu estrictament militar d'una escola, d'una església, d'un hospital o d'un mercat. La situació desigual creada pel suport nazi i feixista va representar, a més, una clara superioritat aèria de les tropes rebels.

Doncs bé, les nostres terres es van trobar davant d'una circumstància nova: en rereguarda, allunyades dels camps de batalla, però pràcticament indefenses davant d'uns atacs aeris que van començar molt prompte, a la fi de novembre de 1936 a Alacant. No és estrany, doncs, que la gran majoria de les construccions que es realitzaren fins a març de 1939 foren de caràcter defensiu, expressades de dues maneres aparentment juxtaposades: la de protecció de la població (la defensa passiva) i la dirigida a contrarestar l'acció de les forces enemigues (la defensa activa).

E L S R E F U G I S A N T I A E R I S

Durant la guerra les juntes locals de defensa passiva van fer una tasca més que meritòria, perquè van haver d'habilitar i construir espais subterranis on podia amagar-se la població civil en cas d'atac aeri. És per això que tenim una bona mostra de refugis antiaeris escampats per molts municipis de les comarques del sud valencià: entre d'altres, cal esmentar la ciutat d'Alacant, Alcoi, Onil, Elda, Novelda, la Vila Joiosa, Oriola...

Els serveis d'informació de cada bàndol tenien identificats els objectius bàsics de les ciutats, com les fàbriques estratègiques, moltes de les quals produïen material bèl·lic o productes químics, els ports i els dipòsits de materials

i de combustibles. Per a coordinar les accions de protecció, el Govern va crear pel juny de 1937 la Junta de Defensa Passiva de la Població Civil, que combinava la tasca dels comitès provincials de Defensa Especial contra Aeronaus i la de les juntes locals, que de manera autònoma organitzaven la protecció de cada localitat.

Al principi, les formes de protecció contra els bombardejos foren improvisades, perquè ningú no havia previst aquesta contingència abans del conflicte. La gent simplement tractava d'abandonar les ciutats per amagar-se al camp o en xicotets municipis, o es protegia en aquells llocs que creia més segurs, com els soterranis. Les autoritats van proposar algunes mesures bàsiques: mantenir la serenitat, col·locar sirenes que anunciaren els bombardejos, amagar-se en soterranis, apagar l'enllumenat nocturn, evitar concentracions de gent...

Alguns dels primers refugis es van construir de forma improvisada o negligent. Quan l'Estat en va centralitzar l'organització i va combinar les normes constructives amb la necessària autonomia local, la diversitat de circumstàncies, com la topografia, els materials de construcció existents, el tipus de pla urbà, l'ocupació econòmica predominant en cada lloc, etc., va donar pas a una àmplia varietat de refugis. En les grans ciutats es van crear xarxes complexes: refugis familiars o d'edifici, quasi sempre adaptant els soterranis preexistents, de fàbrica, de centres escolars o públics. A la vegada que es va procurar adaptar-los a la densitat i distribució de la població urbana i que tingueren un fàcil i ràpid accés. Els lligats als centres educatius disposaven d'una subvenció ministerial, que no sempre es cobrava, però que va fer que molts refugis públics es construïren al costat d'una l'escola.

Les normes per a la construcció de refugis exigien dictàmens tècnics, plans d'obra i l'aprovació de les Juntes Locals de Defensa Passiva. La majoria d'aquests eren refugis de tipus galeria, els quals tenien un accés a cada extrem, generalment en forma de L, en ziga-zaga, per a evitar la penetració de l'ona expansiva si queia un projectil al costat de la boca d'accés; el formigó s'emprava en l'encofrat de les parets laterals, mentre que la coberta superior es reforçava amb formigó armat i es cobria amb arena o grava, material plàstic que servia per a dissipar l'energia d'un possible impacte directe sobre la construcció; molts d'aquests tenien un sistema de ventilació i farmaciola, així com enllumenat elèctric i excusats.

Per a la seua construcció es va disposar de subvencions públiques, la col·laboració de desenes d'enginyers i tècnics municipals, la participació dels sindicats obrers de la construcció, el treball voluntari o el de presoners de guerra en alguns casos.

A Alcoi, només iniciar-se la guerra, les indústries tèxtils i metal·lúrgiques foren col·lectivitzades i socialitzades. Fet açò, la seua maquinària fou reconvertida amb la finalitat de poder fabricar material bèl·lic, com ara projectils, espoletes, bombes de mà, munició de pistola i de fusell, obusos de canó, així com mantes i teixits per a la confecció de roba militar.

Amb tota la indústria treballant per a la guerra, la Junta Local de Defensa Passiva va considerar que tard o d'hora la ciutat podria ser bombardejada, com així va ser: cal recordar que Alcoi va patir set bombardejos

a càrrec dels trimotors Savoia SM-79 de Mussolini, els quals llançaren sobre el municipi 49.085 quilos d'explosius que causaren, com a mínim, 64 víctimes, a més de deixar la seua empremta per quasi tota la ciutat amb una gran quantitat de cases i fàbriques espatllades o derruïdes.

Per a protegir la població en cas d'atac aeri, es van obrir centenars de refugis particulars, per a la qual cosa es van emprar els soterranis de les finques, tot i que al cap de poc temps eren clausurats per no tenir les mínimes condicions de seguretat. El pas següent va ser edificar refugis col·lectius on poguera refugiar-se la població civil. Aquests refugis eren construccions complexes que podien albergar al seu interior centenars i, a vegades, milers de veïns. Un d'aquests, com el de la Glorieta, es van construir a força d'excavar un entramat de galeries. Aquest refugi, situat sota el jardí de la Glorieta, té una superfície de 378 m², i s'hi podien amagar unes 1.500 persones. Al seu interior es va perforar una llarga galeria de tres metres d'amplària que connecta amb altres túnels laterals, molt més curts, que s'encreuen. L'obra disposava d'enllumenat elèctric, d'excusats, de lavabos i de dues boques d'accés.

D'altres, com el refugi de Cervantes (és a sota del passeig de Cervantes), es van construir a cel obert, i tot seguit es va cobrir amb diverses capes de formigó reforçat amb varetes de ferro. Aquest refugi, visitable actualment, té una superfície de 292 m² i hi caben 1.166 persones.

Una part del refugi que recorre els carrers de Sant Tomàs, la plaça d'Espanya i el carrer de l'Escola es va construir excavant una llarga galeria, mentre que l'altra part es va edificar a cel obert, i seguidament es va cobrir amb formigó. Aquest refugi segueix diferents carrers per sota de la retícula urbana i connecta amb un altre que envoltava la plaça d'Espanya. Entre un ramal i l'altre podien allotjar-se més de 3.000 persones.

Per altra banda, les fàbriques obriren els seus propis refugis –se'n feren més de 80– per a protegir els treballadors. Un d'aquests és el refugi de la Fàbrica Carbonell, que avui en dia forma part de la Universitat Politècnica de València, campus d'Alcoi. L'obra subterrània té una superfície de 255 m² i al seu interior cabien unes 1.200 persones. El refugi és una galeria que dibuixa el perfil d'un rectangle, travessat, a trams proporcionals, per dos passadissos que posen en comunicació tot l'entramat.

L Í N I E S D E D E F E N S A A C T I V A

El sud valencià fou una zona clau en l'estratègia republicana, especialment a mesura que avançava el conflicte i s'estretia la zona lleial. Els ports, com el d'Alacant, tenien una funció clau d'abastiment i exportació; la carretera i la línia fèrria entre Madrid i Alacant van acabar sent l'eix vital del territori; i les ciutats fabrils van veure créixer la seua importància en la producció militar. Per això, es van construir autèntiques línies de defensa activa, amb construccions bàsiques o complexos sistemes, com les línies de costa o la defensa de l'àrea d'Alacant.

Els ports van ser el principal objectiu concret, per a impedir o reduir el trànsit marítim en la zona.

L'aviació enemiga bombardejava indiscriminadament les seues instal·lacions i proximitats, com és el cas de les cases de bany del Postiguat alacantí. Per això, des de Dénia al límit amb Múrcia es van establir desenes d'instal·lacions defensives, amb què es va tractar de protegir les poblacions litorals, evitar una improbable invasió o la penetració de les aeronaus cap a l'interior, o per a protegir, en la mesura del possible, el tràfic marítim. No va haver-hi ací, no obstant això, una organització defensiva tan notable com la coneguda línia XYZ, establerta al nord de València.

La defensa de la costa alacantina es va realitzar després d'un informe dels punts més febles i sensibles. En un primer moment es van construir instal·lacions bàsiques, provisionals, a partir en algun cas de sacs terrers. Al cap d'un any aproximadament ja es va disposar d'instal·lacions més complexes, amb bateries de costa, búnquers, reflectors situats en punts pròxims i una xarxa de comunicació que les interconnectava.

A la zona de Dénia-Xàbia, entre les Rotes i el cap de Sant Martí, va haver-hi tota una sèrie d'instal·lacions i defenses disseminades; i també es conserven instal·lacions a l'àrea de la Marina Baixa. A partir de la desembocadura del Segura les defenses van estar integrades en l'organització defensiva de Cartagena.

Per la seua importància demogràfica i el seu creixent valor estratègic –com es va comprovar al final de la contesa–, la principal organització defensiva es va construir a Alacant. Va estar concebuda en altura, a l'entorn de tres grans punts: al nord, l'àrea de la Serra Grossa-Cap de les Hortes; al sud, la zona del Far de Santa Pola i l'àrea pròxima a les salines, en ambdós casos amb bateries de costa, diversos búnquers –com el central del Clot de Galvany–, construïts quasi sempre en forma d'igllú amb parapets annexos, posició d'observatori o túnels de comunicació. El conjunt es tancava a l'oest amb la fortificació d'una xicoteta lloma al port del Portitxol, pròxim a Montfort del Cid, el qual dóna pas a la vall mitjana del Vinalopó, on encara són fàcilment perceptibles diversos búnquers de planta circular, amb entrada en L, embotits en la roca.

E L S C A M P S D ' A V I A C I Ó

Les construccions militars més destacades, pel seu impacte en el conjunt del territori, van ser els camps d'aviació. Eren estructures de ràpida i fàcil construcció, perquè solament es necessiten unes setmanes de treball d'un centenar d'homes i una extensió plana d'un quilòmetre quadrat aproximadament.

En 1936 només hi havia un aeroport obert al tràfic comercial, l'il·licitat de l'Altet; en poc de temps van sorgir uns altres lligats a la defensa de la costa –Xàbia, Santa Pola–, per a dotar de majors infraestructures l'àrea de la capital provincial –Rabassa i fins i tot Xixona–, o a defensar la carretera general en l'àrea del Vinalopó i les seues principals ramificacions –Monòver, Onil, Biar o Cabdet, ja a Albacete–. Solien disposar d'instal·lacions complementàries; una d'aquestes fou el centre de control de vol ubicat en l'anomenada Posició Yuste, a Petrer, en el tram de l'antiga carretera general que uneix Elda i Saix, en el mateix lloc on després establiria el president del Govern, el doctor Negrín, la seua darrera residència a Espanya.

Aquestes instal·lacions solien tenir –com el Fondó de Monóver, construït en 1938– unes bàsiques infraestructures, com enllumenat elèctric, telèfon, un refugi adjunt i unes altres de més minúscules que rodejaven el perímetre i alguna construcció per a l’allotjament de la tropa i el control de vol. Molt pocs tenien hangars. Les pistes tenien forma de T o de Y. Hui, a vegades, només un refugi millor o pitjor conservat o alguna xicoteta casamata ens indiquen la seua existència.

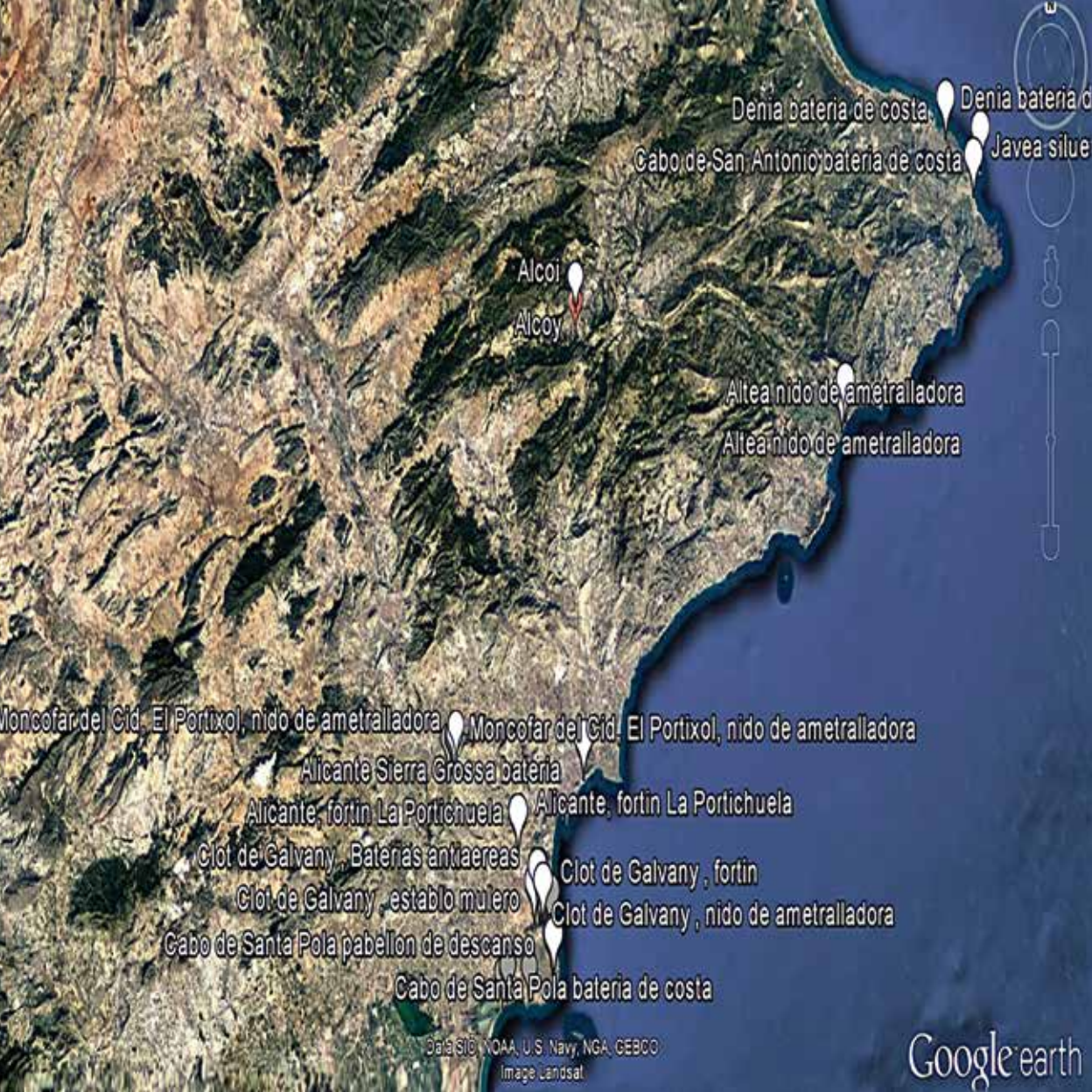
C A M P S D E P R E S O N E R S

La població civil augmentaria el seu protagonisme al llarg del segle XX com a element actiu en els conflictes militars. Per això, els que no combregaven amb les idees imperants de cada zona es van convertir en elements a vigilar i, en molts casos, a empresonar. És per això que, a més de construir línies de defensa, controlar, classificar i restringir el moviment dels col·lectius desafectes es va convertir, en el millor dels casos, en una estratègia necessària. En general, es van utilitzar places de bous, presons, convents, magatzems, cines o qualsevol altre edifici de gran cabuda per a fer realitat eixa necessitat de repressió. En el sud valencià només cal destacar una nova construcció carcerària, el Camp de Treball d’Albatera, que inaugurat pel ministre de Justícia i les autoritats republicanes a l’octubre de 1937 va voler ser un exemple modèlic d’infraestructura carcerària lligat a la transformació agrària d’un saladar.

La instal·lació, d’unes 15 hectàrees, és hui fàcil de reconèixer, ja que els plànols de la seua construcció es conserven en el Centre Documental de la Memòria Històrica de Salamanca; va ser concebuda per allotjar a uns quants centenars de presoners –tot i que potser passaren del miler en algun moment de 1938– i estava rodejada per dues tanques, amb entrada en un dels seus extrems; disposava de barracons per als presos (eren naus allargades amb sostre a dues aigües), cel·les de càstig, infermeria i instal·lacions d’atenció mèdica amb capacitat per a més d’un centenar de malalts, cuina i menjadors, escola, locutori, instal·lacions per a soldats i oficials i tallers de treball.

En finalitzar la guerra, entre abril i octubre de 1939, els vencedors el van continuar utilitzant, i el van convertir en un dels camps més durs del país. Tot i que les instal·lacions es van ampliar lleugerament –l’anomenat *campo chico* format per tendes de campanya–, l’esmentat centre penitenciari va arribar a allotjar entre sis mil i vint mil presoners, segons els testimonis més divergents. Algun dels seus llocs de càstig, com l’anomenada *parrilla* –s’afirma que entre d’altres va passar per aquesta el Dr. Peset Aleixandre– fan que molts presoners recorden aquest camp com la pitjor experiència de la seua vida.

ÀNGEL BENEITO LLORIS
JOSÉ RAMÓN VALERO ESCANDELL

Denia bateria de costa

Denia bateria d

Cabo de San Antonio bateria de costa

Javea silue

Alcoi

Alcoy

Altea nido de ametralladora

Altea nido de ametralladora

Moncofar del Cid, El Portixol, nido de ametralladora

Moncofar del Cid, El Portixol, nido de ametralladora

Alicante Sierra Grossa bateria

Alicante, fortin La Portichuela

Alicante, fortin La Portichuela

Clot de Galvany, Baterias antiaereas

Clot de Galvany, establo mulero

Clot de Galvany, fortin

Clot de Galvany, nido de ametralladora

Cabo de Santa Pola pabellon de descanso

Cabo de Santa Pola bateria de costa

FOTOGRAFÍA: J. ALEIXANDRE / J. Mª AZCÀRRAGA

Bateria de costa en la Venta del "Burro" de Denia.

Bateria de costa en la Venta del "Burro" de Denia.

Bateria de costa en la Venta del "Burro" de Denia.

Plataforma antiàeria_Cap Sant Antoni.

Silueta d'un fort, platja de Montañar, Xàbia.

Bateria de costa en la Venta del "Burro" de Denia.

Refugi Port de Xàbia.

Refugi Port de Xàbia.

Refugi Port de Xàbia.

Refugi Port de Xàbia.

Inscripció Alacant.

Plataforma antiàeria Alacant.

Niu de metralladora. Altea.

Niu de metralladora. Altea.

Bateria de Costa del Cap Santa Pola.

Cabo Santa Pola accés bateria de costa.

Santa Pola.

Niu de metralladora Cap de Santa Pola.

Cap de Santa Pola niu de metralladora.

Santa Pola, Port.

Cap de Santa Pola, bateria de costa.

Inscrició Barcos... en el Cap de Santa Pola.

Cap de Santa Pola, inscripció "Viva la URSS".

Santa Pola Platja del Tamarit.

Santa Pola Platja del Tamarit.

Santa Pola Platja del Tamarit.

Clot de Galvany bateria antiàeria.

Clot de Galvany estable mulera.

Clot de Galvany triutxera fortificada amb escala.

Clot de Galvany fortí.

Clot de Galvany fortí.

Clot de Galvany fortí.

Clot de Galvany fortí.

Clot de Galvany fortí.

Niu de metradora en el Clot de Galvany.

Clot de Galvany fortí.

La Portitxuela.

Bunker el Portitxol.

Bunker el Portitxol.

Portixol.

Portixol.

Portixol.

Bunker el Portixol.

Portixol.

Portitxol.

Bunker el Portitxol.

Bateria de costa en la Venta del “Burro” de Denia.

REFUGIS D'ALCOI

Refugi Cervantes, Alcoi.

Refugi Carbonell, Alcoi.

Refugi Cervantes, Alcoi.

Refugi de Sant Domènec, Alcoi.

Refugi de Sant Domènec, Alcoi.

Refugi de la Glorieta. Alcoi.

Hores d'ara, tota aquesta arquitectura de guerra aquests conjunts defensius: búnquers, níus de metralladores, refugis antiaeris, etc., que hi ha escampats per bona part de les nostres comarques, formen part del nostre patrimoni, de la memòria històrica valenciana que hi ha que preservar i recuperar.

CENTRE CULTURAL
MARIO SILVESTRE
AJUNTAMENT D'ALCOI

AJUNTAMENT D'ALCOI

Sabadell
Fundació

